

Belediyeler İçin Kalkınma Planlarının Önemi

Süleyman Güneş

Emirdağ Belediye Başkan Yardımcısı Süleyman Güneş, Kalkınma Planlarının Belediyeler için neyi ifade ettiğini öz bir şekilde anlatan yazı kaleme aldı. - 16.02.2018

Belediyeler İçin Kalkınma Planlarının Önemi

Süleyman Güneş

Emirdağ Belediyesi Başkan Yardımcısı

Ülkemizin uzun vadede varmak isteği amaçları kalkınma planlarıyla ortaya konulmaktadır. Ancak, söz konusu planlar merkezi yönetimin planlama aracı olarak görüldüğü için yerel yönetimler tarafından yeterince incelenmemektedir.

Ancak, yerel yönetimler için oldukça önemli bilgiler içerdiğinden kalkınma planlarının belediyelerce de incelenmesi gerekmektedir. Özellikle stratejik plan ve performans programı hazırlık çalışmalarında bu planların değerlendirilmesi, yapılan planlamayı da doğrudan etkilemektedir.

Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamayı ve bu amaçla gerekli teşkilatı kurmayı bir görev olarak Anayasamız devlete vermiştir. Bu amaçla hazırlanan Kalkınma Planlarında; milli tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağ-layıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler alınmasını,

yatırımlarda toplum yararları ve gereklerinin gözetilmesini ve kaynakların verimli şekilde kullanılmasının hedeflenmesi, kalkınma girişimlerinin de bu planlara göre gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

Ülkemizde kalkınmanın plan ve programlara bağlanarak sağlanması girişimi 1960 yılından sonra ele alınmıştır. Planlama ile ilgili Anayasal düzeyde ilk hükümler ise 1961 Anayasasında yer almıştır. Günümüzde Kalkınma Bakanlığı'nın yürüttüğü önceki Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulduğu tarihten bugüne kadar 10 adet Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulamaya konulmuştur. Planların iktisadi fel-sefeleri ve yaklaşımları kapsamında; 1960 öncesi planları devletçi, kısmi, 1960-1980 planları karma ekonomi, bütüncül, 1980-2000 planları yön gösterici, stratejik olarak ni-telendirilebilir. 1980 öncesinde sanayileşmede "ithalat ikamesi politikaları", 1980 son-rası ise "açık ekonomiye geçiş" yönlendirici olmuştur.

Kalkınma Planlarında daha yüksek refah seviyesine ulaşılmasında topluma yol göstermekte, kısa vadeli yaklaşımların ötesine geçerek uzun vadeli temel amaç ve öncelikleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Küreselleşme sürecinin ve yaşanan krizlerin yol açtığı belirsizlikler nedeniyle planların, ileriye dönük karar alma süreçlerinde kurumların ve ekonomik aktörlerin daha tutarlı ve bilinçli bir şekilde hareket etmelerine yardımcı olma işlevi öne çıkmaktadır.

06.07.2013 tarih ve 28699 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 10. Kalkınma Planı 2014-2018 dönemini kapsamaktadır. Küresel ekonomide geleceğe dönük risklerin ve belirsizliklerin sürdüğü, dünya ekonomisinde değişim ve dönüşümlerin yaşandığı, yeni dengelerin oluştuğu, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında güç dengelerinin yeniden şekillendiği bir ortamda hazırlanan plan; yüksek, istikrarlı ve kapsayıcı ekonomik büyümenin yanı sıra hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, insani gelişmişlik, çevrenin korunması ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi unsurları kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. Planda, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınma süreci bütüncül ve çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alınmış, insan odaklı kalkınma anlayışı çerçevesinde katılımcı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Ülkemizin potansiyelini, bölgesel dinamikleri ve insanımızın yeteneklerini harekete geçirerek kalkınma sürecinin hızlandırılması amacıyla, yeniden şekillenen dünya ekonomisinde uluslararası işbölümü ve değer zinciri hiyerarşisinde Türkiye'nin konumunun aşamalı olarak üst basamaklara çıkarılması hedeflenmiştir.

Ülkemizin kalkınma yaklaşımının esaslarını gösteren planların uzun vadeli bakış açısıyla hazırlanması ve toplumun tüm kesimlerine yönelik hedef birliği ve bütüncül bir perspektif

sağlaması, kalkınma sürecinin başarısı için önem taşımaktadır. Diğer taraftan, giderek karmaşıklaşan ve çeşitlenen ekonomik ve sosyal ihtiyaçlar, ülkemizin kısıtlı kaynaklarının etkin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Dünyadaki hâkim eğilimler, özel sektörün daha faal ve etkili olduğu bir ekonomik düzeni beraberinde getirmekte, kamu sektörünün artan oranda düzenleyici faaliyetlere, denetim işlevlerine ve koordinasyona yönelmesine yol açmakta, buna bağlı olarak planlama anlayışı da değişim göstermektedir. Serbest piyasa ağırlıklı açık ekonomiler yaygınlaşmış olmakla birlikte, etkileri devam eden küresel kriz, izlenecek politikalar ve alınacak tedbirler konusunda kamu sektörünün stratejik bir yaklaşımla hareket etmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, stratejik bir bakış açısıyla ve paydaşların geniş katılımıyla hazırlanmış ulusal planlar, giderek daha önemli hale gelmektedir.

Sektörler arasındaki etkileşimin giderek artması, bir alandaki politika uygulamasının diğer alanları doğrudan etkileme kapasitesinin yükselmesi, buna bağlı olarak sorunların çözümünde disiplinler arası bir yaklaşıma ihtiyaç duyulması, hazırlanacak planların içerik ve kapsamını da yeniden biçimlendirmektedir. Bu durum, bir yandan tüm sektörlerle bakan kapsayıcı bir yaklaşımı gerektirirken, diğer yandan bu sektörleri birbirleriyle bağlantılı bir biçimde ele alan program yaklaşımını öne çıkarmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı, stratejik bakış açısını merkeze alarak, ekonomik, sosyal, sektörel ve bölgesel alanları kapsamasının yanında öncelikli dönüşüm programları yoluyla da kritik müdahale alanlarını ortaya koymaktadır. Programlar; birden fazla sektörü kesen, planların uygulanması ve izlenmesini kolaylaştıran, öncelikli alanlara yönelik kamu politikalarından oluşmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planına Mahalli İdareler açısından bakıldığında amaç ve hedefinin; Mahalli idarelerin daha etkin, hızlı ve nitelikli hizmet sunabilen, katılımcı, şeffaf, çevreye duyarlı, dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarını gözetken ve mali sürdürülebilirliği sağlamış bir yapıya kavuşturulmasının temel amaç olduğu ve mahalli idarelerin temel hedefinin de vatandaşlara sunulan hizmetlerden duyulan memnuniyeti en üst düzeye çıkartılması olduğu görülmektedir.

Yine Onuncu Kalkınma Planında Mahalli İdareler açısından bakıldığında politikalar açısından bakıldığında;

*Başta yeni kurulan büyükşehir belediyeleri olmak üzere mahalli idarelerde çalışan personelin uzmanlaşma düzeyi yükseltilecek, proje hazırlama, finansman, uygulama, izleme ve değerlendirme, mali yönetim, katılımcı yöntemler ve benzeri konularda kapasiteleri artırılacaktır.

*Büyükşehir belediyelerinin genişleyen hizmet alanları ve farklılaşan görev ve sorumluluklarıyla uyumlu, her kademedede hizmetin niteliğine göre farklılaşan ve mekânsal özellikleri dikkate alan düzenlemeler yapılacaktır.

*Büyükşehir belediyelerinin genişleyen görev alanları sebebiyle, su ve kanalizasyon idarelerinin hukuki ve kurumsal yapısı yeniden düzenlenecektir.

*Mahalli idarelerin kaynaklarını, kamu mali yönetiminin temel ilke ve araçları çerçevesinde stratejik önceliklere göre tahsis etmeleri sağlanacak, temsil ve karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları da gözetilerek hesap verebilirlik güçlendirilecektir.

*Mahalli idarelerin öz gelirleri kentsel taşınmazların değer artışlarını da kapsayacak şekilde artırılacaktır.

*Mahalli idarelerin hizmet standartlarını uygulaması konusunda merkezi yönetimin etkili denetimi sağlanacaktır.

*Köy yönetimleri güçlendirilerek köy yerleşim yerlerinin sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

*Yoksulluğun nesiller arası aktarımının önlenmesi amacıyla başta eğitim olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimde fırsat eşitliği daha da güçlendirilecek; yoksullukla mücadelede sivil toplumun katılımı artırılacak ve yerel yönetimlerin rolü güçlendirilecektir.

şeklinde politikalar belirlenmiştir.

Onuncu Kalkınma Planında Mahalli İdareleri ilgilendiren maddeler ise aşağıda verilmiştir;

545-Yerel yönetimlerin mali imknlarını güçlendirmek için kentsel rantların değerlendirilmesi ve emlak vergisi dhil olmak üzere yerel yönetim öz gelirleri artırılacaktır.

875-Turizm hareketlerinin yoğunlaştığı bölgelerde yerel yönetimlerin, STK'ların ve halkın turizmle ilgili kararlara katılımı artırılacaktır

900-Yaşanabilir mekân olgusunun en önemli boyutlarından birisi de çevresel kalitenin korunması, gelecek nesillerin refah ve mutluluğunu azaltmayacak bir kalkınma ve mekânsal gelişme yaklaşımının benimsenmesidir. Ekonomik büyümenin sosyal ve çevresel unsurlarla uyumunun sağlanması, büyümenin getirilerinin sosyal yapının güçlendirilmesi ve çevre üzerindeki baskıların azaltılması için de kullanılması sürdürülebilir kalkınma anlayışının bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma anlayışının daha da ileriye taşınması için bu alandaki politikaların uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde ilgili kuruluşlar arasında işbirliği, koordinasyon ve veri paylaşımının geliştirilmesi ve özel sektör, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının rolünün artırılması önem kazanmaktadır. Ayrıca, doğal kaynakların ekonomik değerlerinin belirlenmesi, üretim ve tüketimde çevre standartlarının rekabetçilik ve yeşil büyüme anlayışıyla geliştirilmesi yanında, iklim değişikliğiyle mücadelenin ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir kullanımının da gözetilmesi gereklidir.

917-Düşük gelirli bölgelerde ekonomik faaliyet kolları çeşitlendirilecek, KOBİ ve mikro işletmeler geliştirilecek, tarımsal verimlilik artırılacak, kentsel ve kırsal alanda yaşam kalitesi iyileştirilecek, beşeri ve sosyal sermaye güçlendirilecektir. Bu bölgelerin ulusal pazarla ve diğer bölgelerle bütünleşme düzeyi yükseltilecek; eğitim, sağlık, iletişim ve yerel yönetim hizmetlerinin sunum kalitesi ve erişilebilirliği artırılacaktır.

1033-Çevre yönetiminde görev, yetki ve sorumluluklardaki belirsizlik ve yetersizlikler giderilecek, denetim mekanizmaları güçlendirilecek; özel sektörün, yerel yönetimlerin ve STK'ların rolü artırılacaktır.

Şeklinde politikalar belirlenmiştir.

2019-2023 dönemini kapsayacak olan On Birinci Kalkınma Planı için 29.07.2017 tarih ve 30187 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan On Birinci Kalkınma Planı Hazırlıkları konulu 2017/16 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile birisi de "Yerel Yönetimler ve Hizmet Kalitesi" olmak üzere 43 adet Özel İhtisas Komisyonu ve 32 adet Çalışma Grubu oluşturulmuştur.

Hazırlanacak plan ile;Ülkemizin uzun vadeli kalkınma politikaları, ekonomik büyümenin yanı sıra insani gelişmişlik, hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, kurumsallaşma, sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık boyutlarını da içerecek şekilde çok yönlü bir anlayış içerisinde bütüncül bir bakış açısıyla hayata geçirilmeye çalışılacaktır.

Önümüzdeki süreçlerde ve politikalarda yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının daha da genişletileceği dikkate alındığında bu hususun On Birinci Kalkınma Planına da yansıtacağı tahmin edilmektedir.

KAYNAKÇA:

1-) 10. Kalkınma Planı

2-) 10. Kalkınma Planı Kamu Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu

3-) Başbakanlık 2017/16 Sayılı Genelgesi

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA